

RODINNÉ FIRMY A RESTART HOSPODÁŘSTVÍ

Závěrečná zpráva z výzkumu

Červen 2020

AMSP ČR

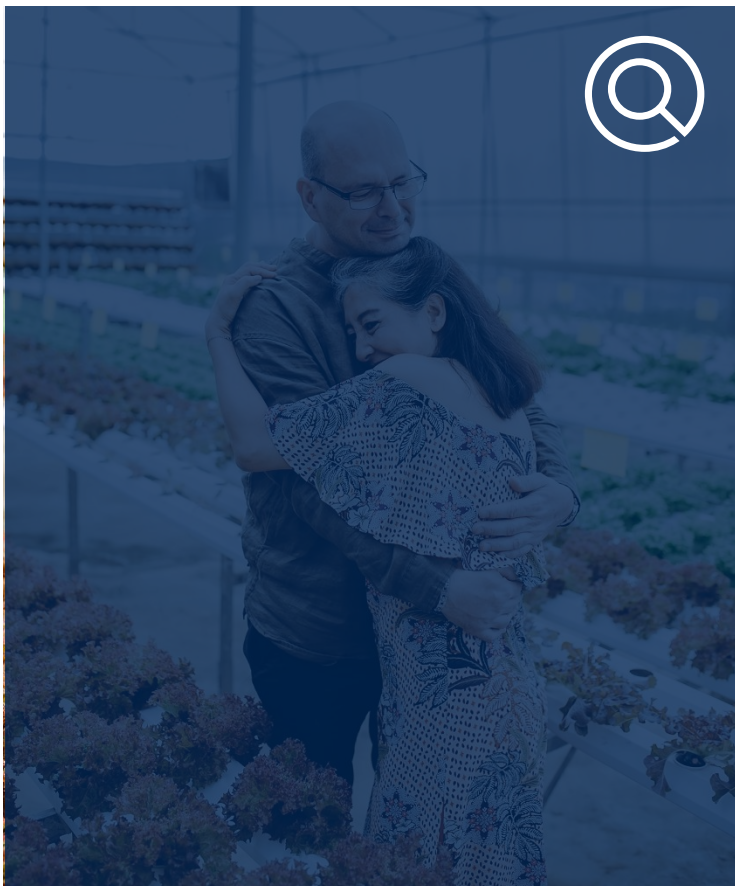
**ASOCIACE MALÝCH A STŘEDNÍCH
PODNIKŮ A ŽIVNOSTNÍKŮ ČR**

GAME CHANGERS

Ipsos

JAK BYL VÝZKUM REALIZOVÁN?

Metoda sběru dat

Mix telefonického a online dotazování

Velikost vzorku

210 respondentů

Cílová skupina

Zástupci vedení rodinných firem

Sběr dat

Sběr dat realizovaný v období 22.5.-1.6.2020

Dotazník

Délka dotazníku 15 minut

KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ

CO NÁM VÝZKUM PŘINESL?

JAK REAGOVALY RODINNÉ FIRMY NA KRIZI?

90 % rodinných firem muselo na krizi reagovat zavedením opatření na zvýšení výnosů nebo snížení nákladů. 60 % firem muselo přistoupit na omezení provozu.

VYUŽILY FIRMY STÁTNÍ PODPORY?

Státní programy (nejčastěji ANTIVIRUS nebo COVID II.) využila třetina firem. Dvě třetiny navíc pro překonání krize použily rodinné úspory.

PLÁNUJÍ INVESTOVAT DO ROZVOJE FIRMY?

80 % zástupců firem plánuje v následující době investovat do rozvoje firmy – nejčastěji do nákupu nových strojů a do zaměstnanců. Nejvíce firem očekává zotavení v horizontu jednoho roku.

OVLIVNILA KRIZE RODINNÉ VZTAHY?

Nastalá situace vedla ve firmách k semknutí, většinu problémů zvládly vyřešit bez konfliktů. Předání firmy následníkům zůstává cílem u většiny rodinných firem.

AKTIVACE ZDROJŮ V OBDOBÍ RECESE

JAKÉ KROKY RODINNÉ FIRMY PODNIKLY
V SOUVISLOSTI S KORONAVIROVOU KRIZÍ?

1

KROKY KE SNÍŽENÍ NÁKLADŮ

90 % firem provedlo v souvislosti s koronavirovou krizí nějaká opatření s cílem snížení nákladů nebo zvýšení výnosů. Co se týká omezení pro snížení nákladů, nejčastěji šlo o omezení provozu a využití úspor.

PROVEDLY FIRMY OPATŘENÍ?

- Ano, provedli jsme velké množství opatření
- Ano, provedli jsme však jen několik opatření
- Žádná opatření jsme neprovedli

N=210

Ti, kteří žádná opatření neprovedli, se k tomu ani nechystají (45 %), případně mají v plánu zavedení nových pracovních postupů (25 %), přehodnocení původních plánů (20 %) nebo využití úspor (20 %).

N=20 (Pouze ti, kteří opatření neprovedli)

JAKÁ OPATŘENÍ FIRMY PROVEDLY, ABY SNÍŽILY SVÉ NÁKLADY?

N=190 (Pouze ti, kteří opatření provedli)

Komentář AMSP ČR: dokládá to ohromnou flexibilitu rodinných firem. Opatření zavedly v rekordně krátkých termínech a téměř nikdo nevyčkával.

Znění otázek: Q1. Provedli jste v rámci Vaší firmy v posledních měsících opatření spojená s koronavirovou krizí, která by vedla ke snížení nákladů, zvýšení výnosů nebo posílení cash flow?, Q2. Jaké kroky jste podnikli v souvislosti s koronavirovou krizí, tak abyste snížili náklady Vaší firmy?, Q3. Plánujete některé z těchto kroků, mající za cíl snížení nákladů Vaší firmy, zavést v blízké budoucnosti?

KROKY KE ZVÝŠENÍ VÝNOSŮ

Nejčastějším opatřením pro zvýšení výnosů byla změna marketingové strategie firmy a způsobu prodeje. K propouštění zaměstnanců došlo u 15 % firem a častěji u těch s menším počtem zaměstnanců.

JAKÁ OPATŘENÍ FIRMY PROVEDLY, ABY ZVÝŠILY SVÉ VÝNOSY?

N=190 (Pouze ti, kteří opatření provedli)

Firmy s méně než 100 zaměstnanci častěji situaci řešily propouštěním stávajících zaměstnanců (19 %).

Ti, kteří žádná opatření neprovedli, se k tomu ani nechystají (30 %), případně mají v plánu nábor nových zaměstnanců (25 %), zavedení nové obchodní strategie (20 %) nebo rozšíření produktového portfolia (20 %).

N=20 (Pouze ti, kteří opatření neprovedli)

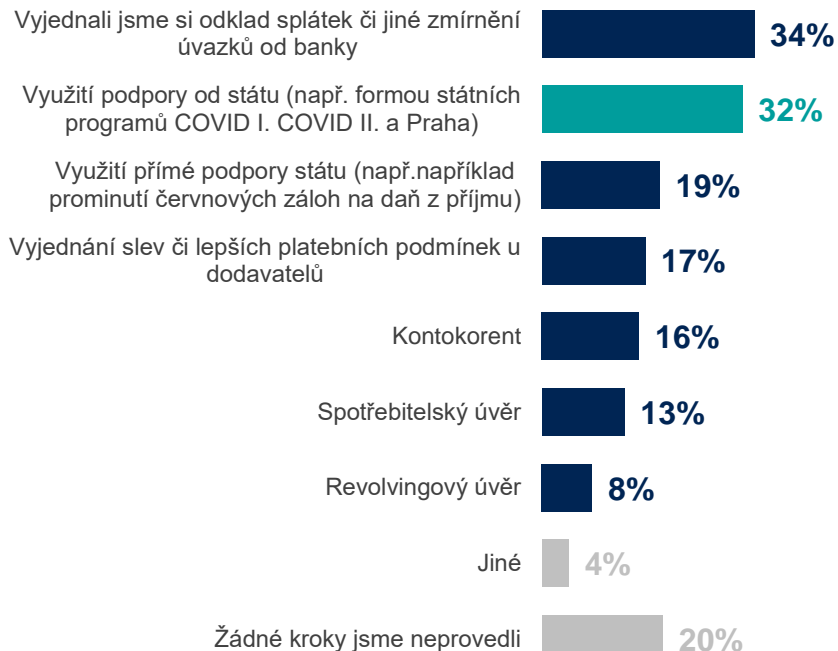
Komentář AMSP ČR: firmy si uvědomily, že klíčem je zvýšení prodejních aktivit než omezení provozu a propouštění lidí.

Znění otázek: Q4. Jaké kroky jste podnikli v souvislosti s koronavirovou krizí, tak abyste zvýšili výnosy Vaší firmy?, Q5. Plánujete některé z těchto kroků, které mají za cíl zvýšení výnosů Vaší firmy, zavést v blízké budoucnosti?

KROKY K POSÍLENÍ CASH FLOW

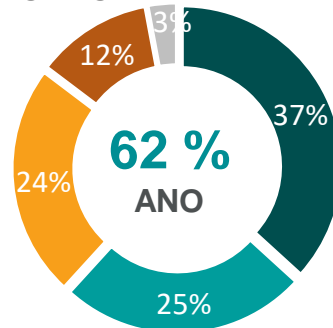
Třetina firem byla schopna si vyjednat odložení splátek u své banky a třetina také využila některý ze státních programů (nejčastěji ANTIVIRUS a COVID II.).

JAKÁ OPATŘENÍ FIRMY PROVEDLY?

N=190

VYUŽILY FIRMY PROGRAMŮ STÁTNÍ PODPORY?

N=68 (Pouze ti, kteří nějaký program využili)

- Program ANTIVIRUS zajišťující MPSV (program ochrany zaměstnanosti má za cíl pomoci firmám ochránit pracovní místa)
- Program COVID II. (záruční program usnadňující přístup živnostníkům, malým a středním podnikatelům k provoznímu financování)
- Program COVID I. (bezúročný úvěr pro malé a střední podniky sloužící k provoznímu financování)
- Program COVID Praha (záruční program usnadňující přístup k provoznímu financování na území hl. města Prahy pro živnostníky, malé a střední podnikatele)
- Žádnou podporu od státu jsem zatím nevyužil/a, ale plánuji to

ZPĚTNÁ VAZBA KE STÁTNÍ PODPOŘE

- 36 % Nic mi nechybí
- 13 % Větší finanční pomoc, více financí, lepší podpora, více možností
- 10 % Přehlednější informování/lepší komunikace
- 8 % Snížení byrokracie, jednoduchost žádostí
- 8 % Rychlejší pomoc, dodržení lhůt pomoci

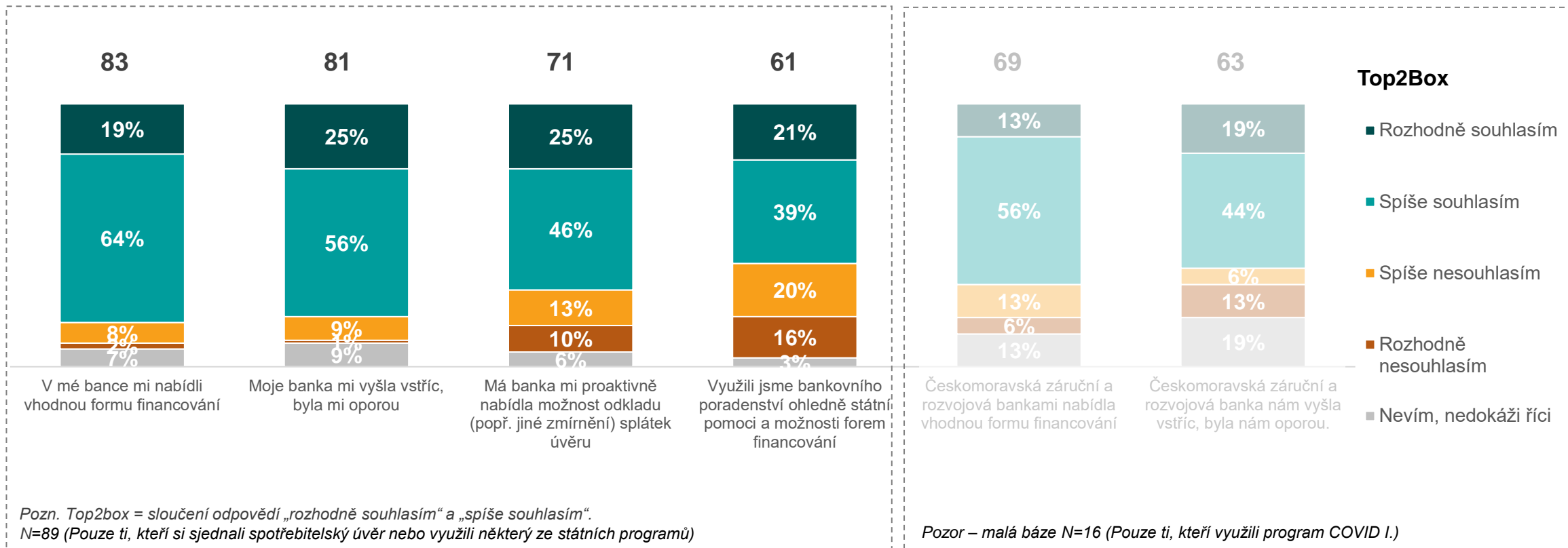
N=84 (Pouze ti, kteří využili nějaký program nebo přímou podporu od státu)

Komentář AMSP ČR: Vláda i banky rychle a správně zareagovaly.

Znění otázek: Q6. Jaké konkrétní kroky musela Vaše firma zavést v souvislosti s koronavirovou krizí, tak abyste posílili cash flow (peněžní prostředky) Vaší firmy?, Q7. Jakou konkrétní podporu od státu jste využili/a?, Q8. Je něco, co Vám z hlediska státní pomoci pro Vaši firmu chybělo? Je nějaký jiný způsob, který by pomohl/a Vašemu podnikání, ale státní pomoc ho nereflektovala?

HODNOCENÍ PROCESU POSKYTNUTÍ ÚVĚRU

Většina firem, které se svou bankou jednaly, souhlasí s tím, že jim jejich banka vyšla vstříc a nabídla vhodnou formu financování. Přes 60 % firem využilo možnosti konzultovat se svou bankou možnosti čerpání státní podpory.

Komentář AMSP ČR: banky vyšly rodinným firmám rychle vstříc, a to dokládá, že tyto firmy jsou dobrými klienty bank. Nejsou předlužené.

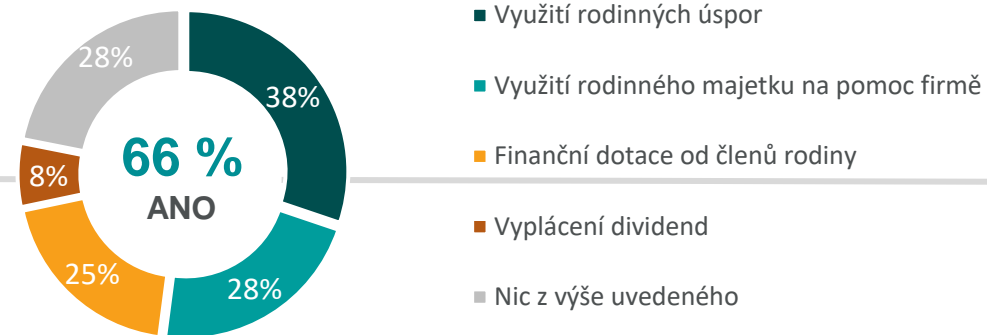
Znění otázek: Q9. Do jaké míry souhlasíte s následujícími výroky týkající se Vašeho úvěru, který jste si v důsledku koronavirové krize musel/a vzít vzhledem k Vašemu podnikání?

VYUŽITÍ RODINNÝCH ZDROJŮ FINANČNÍ

Většina rodinných firem musela pro překonání krize využít svých úspor nebo rodinných majetků. Rodinného bankéře využívá pro své podnikání třetina rodinných firem.

MUSELY FIRMY VYUŽÍT I RODINNÝCH ZDROJŮ?

N=210

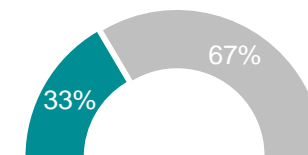
62 % těch, kteří rodinné zdroje využili, si pro jejich čerpání stanovili hranici, přes kterou by pro překonání krize nešli.

N=152 (Pouze ti, kteří využili rodinné zdroje)

K **využití rodinných úspor** se nejčastěji uchýlovaly nejmenší firmy do 20 zaměstnanců.

VYUŽÍVAJÍ FIRMY SLUŽEB RODINNÉHO BANKÉŘE?

33 % rodinných firem využívá pro své podnikání služeb **rodinného bankéře**.

N=210

JAK DLOUHO JIŽ VYUŽÍVAJÍ SLUŽEB RODINNÉHO BANKÉŘE?

4 %	Několik měsíců nebo kratší dobu
9 %	Několik měsíců až rok
25 %	Rok až dva
13 %	Déle než dva roky
18 %	Dva až pět let
12 %	Pět až deset let
18 %	Více než deset let
1 %	Nevím, nedokážu říct

N=68 (Pouze ti, kteří rodinného bankéře využívají)

Komentář AMSP ČR: Velkou výhodou rodinného podnikání je jeho odolnost v době krize. Dokážou si sami se svou situací poradit a mají rezervy. Tím se diferencuje a snižuje nebezpečí hlubokého úpadku pro celý stát.

Znění otázek: Q10. Z hlediska koronavirové krize, musela Vaše firma využít některé z následujících zdrojů financování napojené přímo na Vaši rodinu a které jste jinak neplánovali využít?, Q11. Když jste využil/a financí skrze rodinu, stanovil/a jste si nějakou hranici pro čerpání rodinných zdrojů, za kterou již ve firmě nepůjdete pro překonání krize?, Q12. Využíváte u Vás ve firmě služeb rodinného bankéře?, Q13. Jak dlouho se o Vaše finanční záležitosti stará tento konkrétní bankéř?

RODINNÉ VZTAHY

OVLIVNILA KORONAVIROVÁ KRIZE
VZÁJEMNÉ VZTAHY V RODINĚ S OHLEDEM NA
JEJICH PODNIKÁNÍ?

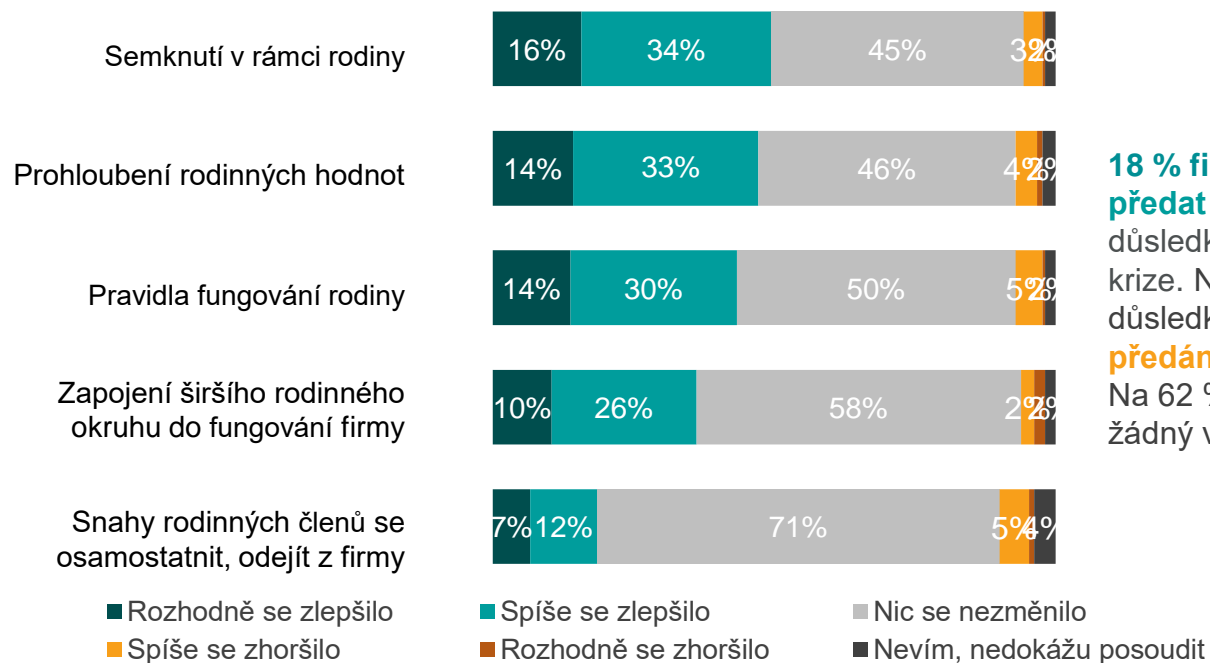
2

VLIV SITUACE NA RODINNÉ VZTAHY

Z hlediska rodinných vztahů polovina firem uznává, že v důsledku současné krize došlo k většímu semknutí v rámci rodiny a prohloubení rodinných hodnot.

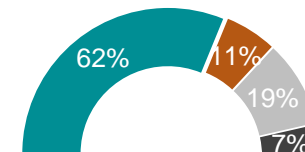
DOŠLO K NĚJAKÝM ZMĚNÁM V RODINNÝCH VZTAZÍCH?

18 % firem se rozhodlo **předat firmu dříve** v důsledku koronavirové krize. Naopak **13 %** se v důsledku krize **rozhodlo předání firmy oddálit**. Na 62 % to však nemělo žádný vliv.

JE CÍLEM, ABY VEDENÍ FIRMY PŘEVZALI POTOMCI?

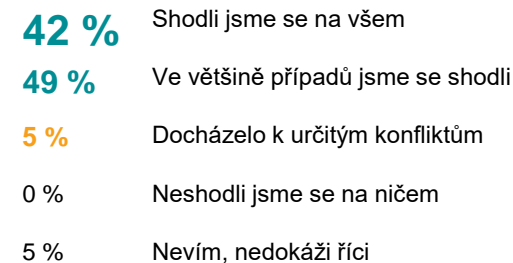
62 % ANO

N=210

■ Ano ■ Ne ■ Není to důležité ■ Nevím

DOŠLO PŘI ŘEŠENÍ DOPADŮ KORONAVIRU KE SHODĚ ČI KONFLIKTU?

N=131

Komentář AMSP ČR: v době krize jdou odstředivé tendence a osobní zájmy stranou. Rodina se semkne, aby firmu ochránila. Krize je příležitostí pro novou generaci českých podnikatelů (nástupníků) k otestování schopností zvládat ekonomický pokles. Zakladatelé to vítají.

Znění otázek: Q14. Došlo v důsledku současné krize k nějakým změnám ve vzájemných vztazích ve Vaší rodině s ohledem na Vaše podnikání?, Q15. Je cílem Vaší firmy, aby vedení převzal některý z rodinných příslušníků (dětí, ...)?, Q16. Došlo při řešení dopadů koronaviru ve Vaší firmě ke shodě, popř. ke konfliktu mezi zakladatelem a nástupníkem?, Q17. Ovlivnila nějak koronavirová krize případné předávání firmy? Oddálila jej nebo urychlila?

ZAPOJENÍ DO OBNOVY HOSPODÁŘSTVÍ

PLÁNUJÍ RODINNÉ FIRMY INVESTOVAT
V PŘÍŠTÍCH DVOU LETETECH?

3

TAHOUN KRIZE A VYUŽITÍ INVESTIČNÍCH POBÍDEK

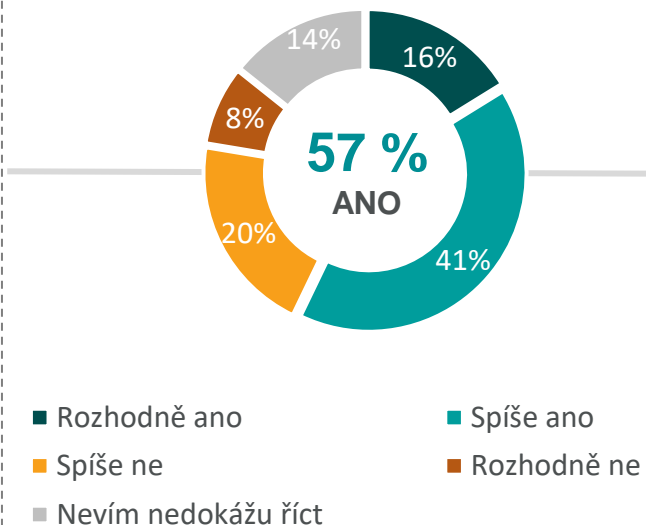
Polovina rodinných firem se domnívá, že právě ony by měly být hlavním investičním tahounem obnovy hospodářství v České republice. Více jak polovina rodinných firem také plánuje využít pobídek ze strany státu.

KDO BY MĚL BÝT INVESTIČNÍM TAHOUNEM OBNOVY HOSPODÁŘSTVÍ ČR?

- 51 %** Hlavně české rodinné firmy
- 10 %** Hlavně zahraniční firmy a kapitál
- 11 %** Hlavně veřejnost
- 21 %** Firmy a veřejnost nemohou táhnout obnovu, to musí dělat především vláda, kraje a města
- 7 %** Jiný návrh

N=210

A PLÁNUJÍ FIRMY VYUŽÍT POBÍDEK STÁTU?

A JAK PLÁNUJÍ VYUŽÍT POBÍDEK STÁTU FIRMY Z HLEDISKA SVÉ VELIKOSTI?

- 48 %** Firem s 6 až 20 zaměstnanci plánuje využít pobídek státu
- 61 %** Firem s 21 až 99 zaměstnanci plánuje využít pobídek státu
- 77 %** Firem s 100 až 249 zaměstnanci plánuje využít pobídek státu

N=210

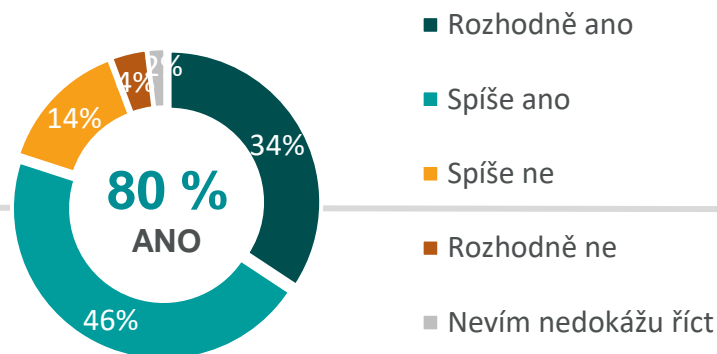
Komentář AMSP ČR: Většina firem si uvědomuje svoji povinnost investovat a tím pomoci obnově. Je zde velký prostor pro vládu využít tohoto odhodlání a dobrými investičními pobídkami posílit úlohu našich firem v naší zemi.

Znění otázek: Q18. Kdo by měl být v České republice dle Vašeho názoru spolu s vládní podporou investičním tahounem obnovy hospodářství po koronavirové krizi?, Q21. Plánujete v roce 2020 až 2021 využít investičních pobídek státu?

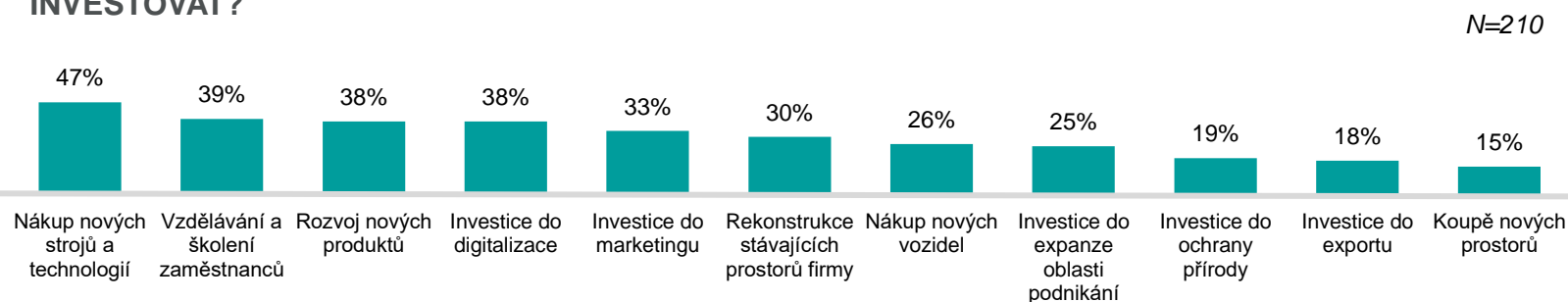
INVESTIČNÍ PLÁN

8 z 10 rodinných firem uvádí, že v následující době plánují investovat do rozvoje firmy, a to nejčastěji do nákupu nových strojů a technologií či do vzdělávání a školení svých zaměstnanců.

PLÁNUJÍ V NÁSLEDUJÍCÍ DOBĚ INVESTOVAT DO ROZVOJE FIMY?

DO JAKÝCH OBLASTÍ PLÁNUJÍ INVESTOVAT?

N=168 (Pouze ti, kteří hodlají investovat)

KOLIK FINANČÍ PLÁNUJÍ INVESTOVAT?

2 miliony Kč (mediánová hodnota)

Firmy s 6 až 20 zaměstnanci
700 tis. Kč

Firmy s 21 až 99 zaměstnanci
2,6 mil. Kč

Firmy s 100 až 249 zaměstnanci
9 mil. Kč

N=121 (Pouze ti, kteří uvedli konkrétní částku)

Komentář AMSP ČR: Částky, které chtějí firmy investovat, jsou příslibem k oživení ekonomiky. Firmy firmám – stát firmám – firmy státu. Pomoc adresovaná českým rodinným firmám zůstane „doma“.

Znění otázek: Q18a. Plánujete v následující době investovat do rozvoje firmy?, Q19. Do jakých všech oblastí hodláte investovat?, Q20. Dokážete odhadnout, kolik financí plánujete investovat v letech 2020 až 2021?

POJISTNÉ UDÁLOSTI

JSOU RODINNÉ FIRMY POJIŠTĚNY NA
PODOBNÉ UDÁLOSTI?

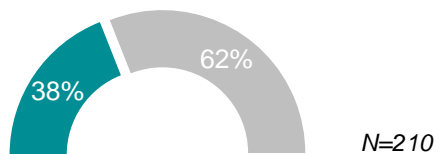
4

ZKUŠENOST S POJISTNÝMI UDÁLOSTMI

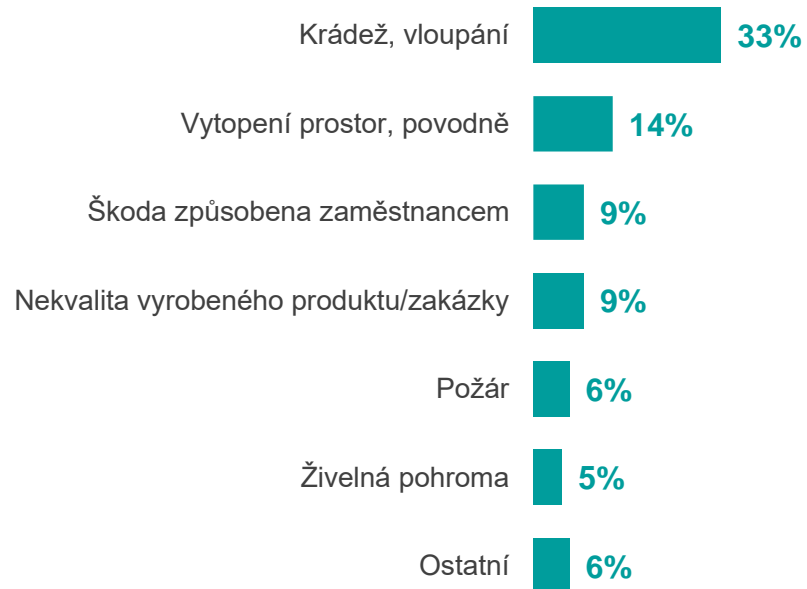
Pokud mají firmy nějakou zkušenost s nepředvídatelnou událostí, nejčastěji se jednalo o krádež nebo vytopení jejich prostor. S událostí tohoto typu mají zkušenost téměř dvě pětiny rodinných firem.

MAJÍ RODINNÉ FIRMY ZKUŠENOSTI S NEPŘEDVÍDATELNÝMI ŠKODAMI?

38 % rodinných firem má nějakou zkušenost s nepředvídatelnou škodou v podnikání (ať už šlo např. o požár či krádež a podobně)

O JAKOU KONKRÉTNÍ UDÁLOST SE JEDNALO?

Pozn. zobrazeny odpovědi s četností nad 5 %.

„**Krádež** na staveništi. Navezený materiál na stavbě byl odcizen. Dále neznámý **vandal posprejoval fasádu**, kterou jsme dodělali na panelovém domě. **Nepříznivým počasím** se nám také vytopila odkrytá střecha a s tím i pár bytů.“

„**Požár**, naštěstí malého rozsahu, krátký výpadek ve výrobě.“

„**Krádež auta** a vykradení objektu, loupeže a poškození naší počítačové sítě.“

„**Stržení střechy výrobního objektu** vlivem **vichřice**.“

N=79 (Pouze ti, kteří takovou zkušenost mají)

Komentář AMSP ČR: Kriminalita nejvíce postihuje podnikatele. Stát a obce by je měly lépe chránit.

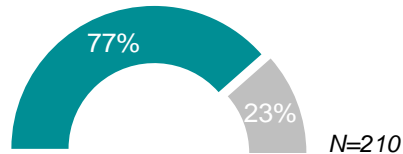
Znění otázek: Q22. Máte již zkušenost, kdy jste v souvislosti se svým podnikáním zažil/a nějakou nepředvídatelnou škodu?, Q23. O jakou konkrétní zkušenost se jednalo? Popište, prosím, co nejpodrobněji.

SJEDNANÁ POJIŠTĚNÍ

Tři čtvrtiny rodinných firem mají sjednané pojištění – nejčastěji pojištění odpovědnosti a pojištění živelní škody. Po zkušenosti s koronavirovou krizí se hodlá 44 % firem připojistit na podobné situace do budoucna.

MAJÍ RODINNÉ FIRMY POJIŠTĚNÍ NA PODOBNÉ UDÁLOSTI?

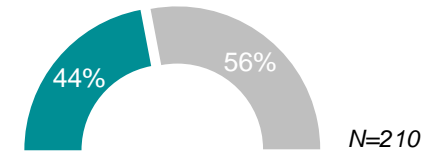

77 % rodinných firem má sjednaný jeden z typů pojištění na podobné události.

O JAKÝ KONKRÉTNÍ PŘEDMĚT POJIŠTĚNÍ SE JEDNÁ?

PLÁNUJÍ PŘIPOJISTIT SVÉ PODNIKÁNÍ?

44 % rodinných firem se hodlá po zkušenosti s koronavirovou krizí na podobné události pojistit i do budoucna.

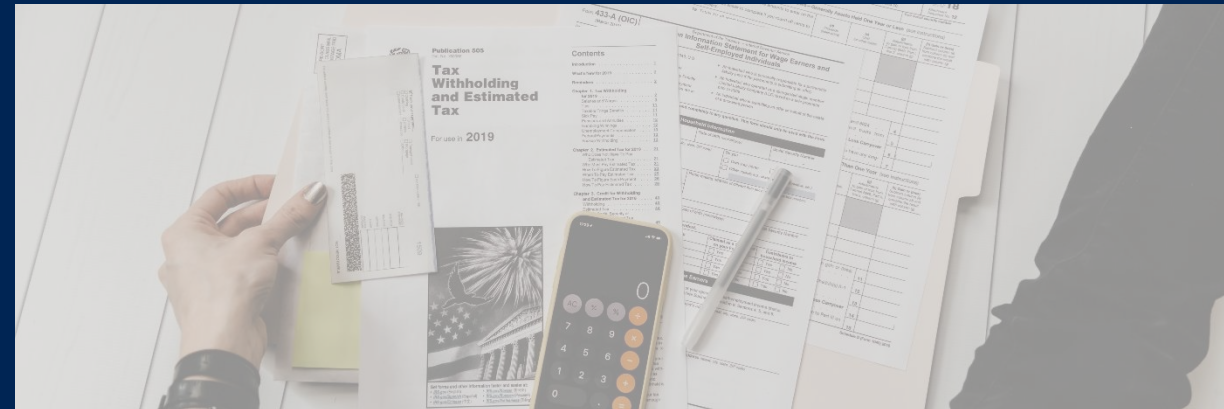
Komentář AMSP ČR: Rodinné firmy se chovají zodpovědně ke svému majetku a svoje krytí hodlají rozšiřovat.

Znění otázek: Q24. Je Vaše firma na podobné události pojištěna?, Q25. O jaký konkrétní předmět pojištění se jedná?, Q26. Na základě zkušeností s koronavirovou krizí, plánujete připojistit Vaše podnikání/firmu na podobné události i do budoucna?

PŘÍPRAVA NA KRIZI DO BUDOUCNA

JAK SE RODINNÉ FIRMY PŘIPRAVUJÍ NA PODOBNÉ
KRIZE DO BUDOUCNA?

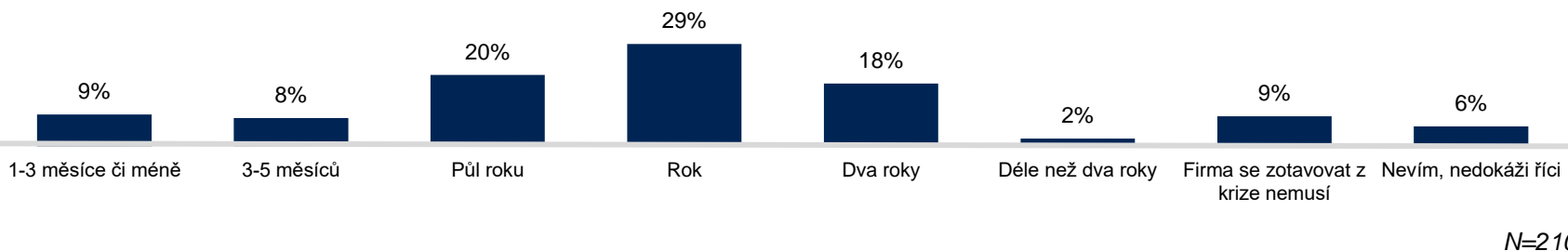
5

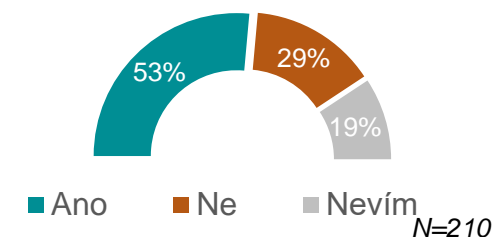
PŘÍPRAVA NA KRIZI DO BUDOUCNA

Téměř polovina rodinných firem očekává, že bude trvat půl roku až jeden rok, než se jejich firma z krize zotaví. Více jak polovina firem také plánuje zavedení opatření do budoucna, nejčastěji změnou strategií či úspor.

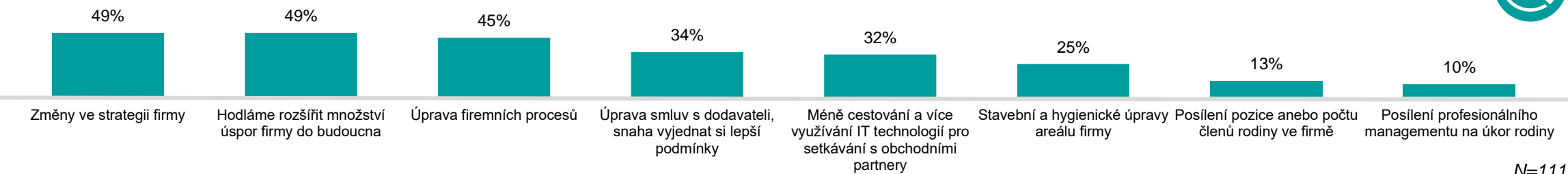
JAK DLOUHO OČEKÁVAJÍ, NEŽ SE FIRMA Z KRIZE ZOTAVÍ?

PLÁNUJÍ JIŽ NĚJAKÁ OPATŘENÍ VŮČI PODOBNÉ KRIZI DO BUDOUCNA?

A JAKÁ KONKRÉTNÍ OPATŘENÍ PLÁNUJÍ?

Komentář AMSP ČR: Rodinné firmy nejsou naivní a připravují se na dlouhou recesi. Spoléhají samy na sebe, ale s pomocí státu by mohly svými investicemi vytáhnout rychleji naši zemi z krize.

Znění otázek: Q27. Jak dlouho očekáváte, že bude trvat, než se Vaše firma zotaví z koronavirové krize? Máme tím na mysli, že se Vaše firma navrátí do původní kondice před krizí., Q28. Plánujete již nyní opatření vůči podobné krizi do budoucna?, Q29. Jaká všechna opatření již nyní plánujete?

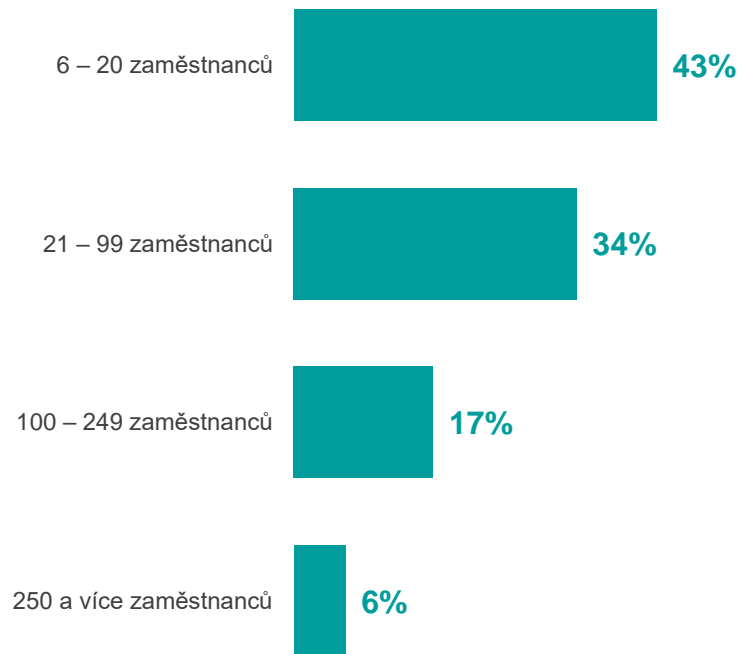
PŘÍLOHA

6

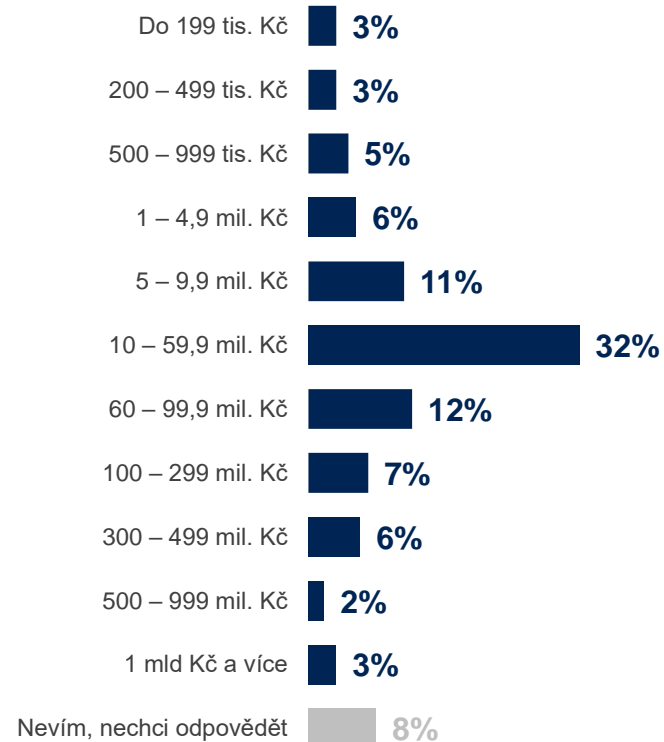
STRUKTURA VZORKU

POČET ZAMĚŠTNANCŮ

N=210

ROČNÍ OBRAT FIRMY

N=210

HLAVNÍ OBOR FIRMY

N=210

Znění otázek: R2. Kolik zaměstnanců má Vaše společnost / firma? ID3. Jaký obrat měla Vaše firma v loňském roce (za poslední roční účetní období)? ID2. Jaký je hlavní obor činnosti Vaší firmy?